

AnletsBladet

NR 3

SEPTEMBER 2020

Ordföranden har ordet

Hej alla glada släktforskare!

För det hoppas jag att ni är - trots allt.

I år har ju inget blivit som man tänkt, men det gäller ju alla så det är bara att hålla humöret

uppe. Vi kunde äntligen genomföra det uppskjutna årsmötet den 27 augusti. Protokoll finns på vår hemsida.

Vi i styrelsen har haft många funderingar på hur vi ska agera nu under hösten. Vi hade ju ett par digitala medlemsmöten under våren och det skulle vara trevligt att få ta del av era åsikter om dessa möten. Ni är välkomna att skicka ett mail till mig och berätta. Min mailadress hittar ni under Föreningsinfo.

Håll ögonen på vår hemsida där det bl.a. finns tips på bra länkar till andra mötesplatser.

Forskarrummet har vi också haft många funderingar omkring och vi har kommit fram till att vi ska ha öppet i begränsad omfattning. Det nya är att vi **begränsar antalet deltagare** till varje träff samt att man måste **anmäla sig i förväg**. Hur det ska gå till hittar du på annan plats i bladet. Naturligtvis gäller här som överallt annars att du ska följa Folkhälsomyndighetens råd.

Som ett litet plåster på sårerna har vi tänkt erbjuda en släktforskarfrågesport. Den kan du läsa mer om på annan plats i bladet och på vår hemsida.

Nu önskar jag er alla en trevlig höst och hoppas att ni får trevliga stunder med olika digitala föreläsningar och lösandet av våra klurigheter.

Carin

Medlemsträffar under våren 2020

Medlemsträffen den 16 april blev vi tyvärr tvungna att ställa in. I stället för att träffa Christer Carmevik och höra hur han med hjälp av DNA först tappade bort en ana men sedan hittade en ny i stället, fick vi ta del av hans berättelse via datorn. Han hade vänligt nog ställt sitt föredrag till förfogande via en länk från vår hemsida som vi hade tillgång till 10-20 april. Det var mycket intressant och lärorikt och visade på de möjligheter som släktforskning med DNA kan erbjuda.

Studiebesöket den 27 maj till det nyöppnade judiska muséet fick vi också ställa in. Vi var säkert många som hade sett fram mot det besöket. Vi får hålla alla tummar vi har för att vi kan genomföra det vid ett senare tillfälle.

I stället erbjöd vi Thomas Fürths föredrag om sina judiska anor "En tavla av en elegant dam med plym i hatten – en okänd släkting? – om en "falsk" messias, en domare i USAs högsta domstol och min farmor". Tack för denna intressanta inblick i det judiska samhället. Det föredraget kunde vi se 23–31 maj.

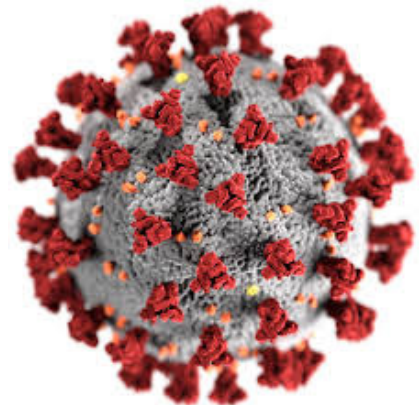
Under en hel månad, 23 maj till 23 juni hade vi tillgång till ett webinar från DNA-coachen Linda Kvist. Lika som Christer Carmevik fick hon också byta ut en av sina anor mot en annan tack vare den DNA-forskning hon bedriver. Det är mycket intressant man kan hitta när man ger sig in i DNA-världen.

Text: Carin Johansson

Årsmötet den 27 augusti 2020

Så kunde vi äntligen hålla det sedan mars uppskjutna årsmötet. Det var elva personer som träffades i Broängsgårdens stora sal. Det hela avlöpte enkelt och smärtfritt och tursamt nog var det tillräckligt många deltagare för att kunna ge styrelsen ansvarsfrihet för det gångna året. Det blev inga förändringar i styrelsens sammansättning men vi fick en ny revisor, Ulla-Britt Magnusson, i stället för den avgående Rolf Lindmark. Valberedningen utökades med Ann Wendel.

Protokoll från mötet finns på vår hemsida.

Bildkälla: Wikipedia Covid 19

Ansv. utgivare: Carin Johansson, Fagerlidsvägen 3, 146 30 Tullinge. tel. 08-778 02 51
Redaktion: Arne Mattsson, Björkvändan 6, 147 33 Tumba. Tel. 08-530 371 16
Monica Andersson, Storskiftesvägen 53, 145 60 Norsborg. tel. 08-531 779 11
Carin Johansson, Fagerlidsvägen 3, 146 30 Tullinge. tel. 08-778 02 51

Hemsida: www.botvid.org

Våra arrangemang sker i samarbete med

 Studieförbundet
Vuxenskolan

Hemsida: www.sv.se/sv/

FöreningsInfo

BOTVIDSBYGDENS SLÄKTFORSKARFÖRENING

Föreningens adress

Botvidsbygdens Släktforskarförening
c/o Anita Karlsson, Grytstigen 80
147 52 Tumba. Tel. 530 33310,
mobiltfn. 070-331 0916

Hemsida: www.botvid.org

Webbmaster: Mats Johansson, 608 2396

Styrelsen (riktnr. 08)

Ordf. Carin Johansson, 778 0251
V.ordf. Mats Johansson, 608 2396
Sekr: Anita Karlsson, 530 33310
Kassör: Inger Feldhofer tel. 778 2351
Ledamot: Charlotta Eskilson, 778 9814
Ledamot: Monica Andersson, 531 77911
Suppl. Arne Mattsson, 530 37116
Suppl. Barbro Ericsson, 070-574 2681

AnletsBladet

Ansv.utg. Carin Johansson, 778 0251
E-post: carin@medicalservice.se
Red. Arne Mattsson, tel. 530 37116
E-post: armatt@telia.com
Monica Andersson, 531 77911
E-post: monica.andersson@storskiftet.se

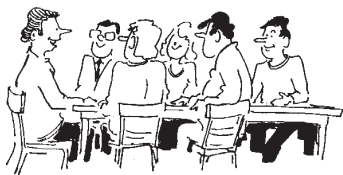
Avgifter

Årsavgiften erläggs senast 1 mars.
Medlemsavgift 2020: 220:-
Familjemedlem: 70:-
Plusgiro: 419 06 23-1

Om du flyttar...

Anmäl din nya adress till:
Inger Feldhofer tel. 778 2351
E-post: inger@feldhofer.se

Styrelsen informerar

Styrelsemöten

Höstens styrelsemöten kommer att hållas onsdagarna den 23/9, 21/10, 18/11, 16/12.

Medlemsträffar

Läs mer under kalendarium på sid. 3.

AnletsBladet

söker medförfattare

Snart är det dags för nästa AnletsBlad och till dess behöver vi material. Artiklar, korta eller långa, smånotiser s.k ”fynd” under forskningen m.m. Vassa pennan och skrivtidningen är till för Dig!

Redaktörerna

Akuten extra Plus

Nu erbjuder vi något helt nytt!

Om du tycker att det är alltför besvärligt att i text formulera din fråga till Akuten erbjuder vi dig ett möte med Mats via mötesplattformen Zoom. Många av er känner säkert redan till Zoom men även som nybörjare kommer man snart underfund med hur det fungerar. Du behöver en kamera och en mikrofon till din dator eller laptop. Det är allt! Skicka ett mail till akuten@botvid.org och berätta att du vill ha ett Zoom-möte så skickar Mats en länk till dig och bjuder in dig till ett möte vid en tidpunkt som passar er båda. Naturligtvis fungerar Akuten som vanligt också.

Forskarrummet hösten 2020

Styrelsen och forskarvärdarna har gemensamt kommit fram till att vi ska försöka hålla öppet under hösten. Vi har dock gjort några förändringar.

- 1) Den som vill komma till ett forskarrum **måste anmäla sig i förväg** via mail till forskning@botvid.org. Helst dagen innan men dock **senast kl. 11 den aktuella dagen**.
- 2) Anmälan **skall innehålla ett telefonnummer** så att vi kan meddela om det sker någon förändring.
- 3) Den som har anmält sig **måste vänta på en bekräftelse** innan det är klart att komma.
- 4) Vi kan bara ta emot **4 stycken till varje träff**. Om det är många som anmäler sig till en eftermiddag delar vi upp tiden så att den begränsas till 2 timmar. Kvällstiden kan vi dock inte dela upp.

Givetvis gäller det som vanligt att man ska känna sig helt frisk och inte ha några förkylningssymtom för att kunna komma. Som vanligt gäller också att man ska tvätta händerna noggrant.

Aktuella datum eftermiddag 13-17 är:
30/9, 14/10, 28/10, 11/11, 25/11, 9/12.
Kväll 18-21 är: 7/10, 4/11, 2/12.

Jag önskar er alla en trevlig höst.

Carin

Kolerakyrkogården vid Gullmarsplan

Platsen användes som kyrkogård redan innan det stora kolerautbrottet 1834; fatiga, avrättade, offer för andra epidemier, hade begravts där. När Gustaf IV Adolf år 1808 kallade in cirka 30 000 unga män mellan 18 och 25 år, insjuknade många av de usla förhållandena i armén. De avled av det man kallade lantvärnssjukan. Det var ett samlingsnamn för dysenteri, tyfoidfieber och tyfus. De avlidna lades i massgravar på kyrkogården.

Den 19 augusti 1834 kom kolera till Stockholm. Det kunde gå mycket fort för den som blev smittad. Det kunde röra sig om timmar innan man dog av krampor och kräkningar. Ingen bot fanns att få. Läkarna stod maktlösa och försökte med åderlätning, opium, kalla bad. Man visste ju inte att sjukdomen orsakades av infekterat och nedsmittat vatten.

Fångar från Långholmen kallades in som dödgrävare. Klockan 8 på morgonen begravdes nattens döda och det kunde vara upp till 16 kistor i varje grav. Jordfästningar i kyrkor och kapell hade förbjudits, inte heller fick klockringning förekomma.

Koleraepidemin pågick fram till mitten av oktober då den ebbade ut. Då hade 3 600 personer dött av kolera i Stockholm. Sjukdomen återkom flera gånger bland annat 1853.

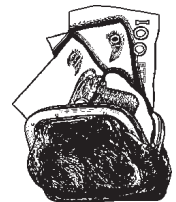
Så småningom blev Kolerakyrkogården en begravningsplats för fattiga och utstötta. Den sista begravningen skedde så sent som 1901.

Nu är begravningsplatsen en anonym park men kullarna vittnar om alla döda som vilar där under jorden.

Källa: *Heliga marker, Lotte Mjöberg.*

Text: *Monica Andersson*

Kassören meddelar...

Nya medlemmar:

Sedan manusstoppet för AnletsBladet nr. 2/2020 har föreningen fått 1 ny medlem som hälsas hjärtligt välkommen.

Birgitta Wirmark

Grödinge

Kamratcirklar

Styrelsen har tagit ett beslut om att vi ska erbjuda våra medlemmar några cirklar även i höst i följande ämnen:

Släktforska	grundkurs
DNA	nybörjarcirkel – för dig som nyligen topsat dig och fått ditt resultat från FamilyTreeDNA
Soldatforskning	hur man kan hitta sina soldater i släkten

Förutsättningarna är: endast friska och symtomfria deltagare
max 4 deltagare/cirkel

Naturligtvis följer vi Folkhälsomyndighetens rekommendationer så ändringar kan ske snabbt.

Om du blir intresserad av någon/några cirklar anmäl dig då till cirkel@botvid.org
Vi startar en cirkel när det finns tillräckligt många anmälningar till den.
Cirkelledaren hör av sig till dig med datum och tider.

Tävling 2020

Hej alla BSF:are!

Nu gör vi som så många andra i dessa tider. Vi drar igång en frågetävling. Den kommer att handla om allt möjligt och omöjligt som vi kan råka ut för som släktforskare.

Omkring den 20:e i varje månad, september, oktober och november, publiceras 5-10 frågor och forskaruppgifter på vår hemsida www.botvid.org.

Frågorna ska besvaras och svaren skickas till svara@botvid.org senast angivet datum (den sista i respektive månad). För sent inkomna svar räknas inte.

Efter att alla tre deltävlingarna avslutas utses vinnarna:

- en pristagare med totalt flest rätt (om flera har samma antal rätta svar sker lottning)
- en andrapristagare (om flera har samma antal rätta svar sker lottning)
- en tredjepristagare (om flera har samma antal rätta svar sker lottning)
- bonusvinst dras bland alla inskickade svar så om du deltar i alla tre deltävlingar får du tre lotter.

Vinsterna består av presentkort till Rötterbokhandeln (Släktforskarförbundets bokhandel).

De rätta svaren och vinnarna publiceras på hemsidan omkring den 15 december 2020.

Endast medlemmar i BSF får delta i tävlingen.

Vi i styrelsen hoppas och tror att det här ska bli både roligt och kanske en smula lärorikt.

Carin

Tyska kyrkan

Tornet är 96 meter högt. Man har klockspel fyra gånger om dagen.

Tyska Kyrkan vilar på urtysk mark. Här stod från 1300-talet S:t Gertruds gillestuga, mötesplatsen för Stockholms tyska köpmän, men deras kyrka var Storkyrkan, som i katolsk tid var gemensam för alla stadens borgare.

Efter reformationen: På 1500-talet började S:t Gertruds gillestuga att utvidgas till en församlingskyrka efter ritningar av Johan III:s hovarkitekt, holländaren

Willian Boy. På 1640-talet byggdes kyrkan ut till sin nuvarande storlek av Hans Jacob Kristler från Strassburg.

Tyska Kyrkans första torn ritades av Hubert de Besche från Belgien. Tornet störtade i en brand 1878 och ett nytt ritades av berlinaren J Raschdorff.

Tyska Kyrkan är icke-territoriell och har cirka 3000 medlemmar; tyskar eller tyskfödda, bosatta i hela Stockholm. □

Text: Monica Andersson

KALENDARIUM

Möteslokal: Broängsgården, Falkvägen 42, Tumba. Buss 715 avgår från Tumba C och stannar utanför lokalen.

OBSERVERA!

På grund av rådande omständigheter kommer vi inte att ha några medlemsträffar under hösten 2020.

Vi kommer inte att anordna något Öppet Hus hösten 2020.

Auktionshandel på 1800-talet

Forskarna Göran Ulväng, Sofia Murhem och Kristina Lilja vid Uppsala Universitet har skrivit boken "Den glömda konsumtionen" som handlar om auktionerna genom tiderna.

Att köpa begagnat är inget nytt. Det var, och är fortfarande, ett sätt att komma åt statusföremål som man annars inte hade råd med. Text var ostindiskt porslin mer vanligt bland befolkningen än vad man tidigare trott.

Samhällets förändring på 1800-talet gjorde att man på auktionerna kunde köpa begagnade föremål. Kvinnor köpte oftast vardagsföremål till hushållet, medan männen köpte lite lyxigare föremål som kopparpannor och silverbestick.

Antikviteten var ännu inte uppfunnen och saker fick inte ett högre värde bara för att de var gamla. Det var heller inte så viktigt att behålla föremålen. Släktklenoder var sällsynta. I och med att man flyttade var det enklare att sälja bohaget och köpa nytt dit man kom; och då kanske på auktion. □

*Källa: Släkthistoria 2014
Sammanfattning: Monica Andersson*

Matteusdagen den 21 september

”Matteimässe ti”, se tar sig varken bock eller bi” är en minnesramsa från Västergötland, som påminner om att dagen är lämplig för att skatta sina bikupor och slakta sina getter och får. Denna dag ansågs också gäddan gå till botten vilket innebar att vinterfisket kunde inledas. □

Källa: Årets dagar, Nordiska Museet

Bödeln, vem var han?

I Björkörätten, från slutet av 1200-talet, och som är Sveriges äldsta stadslag, omnämns en person som kallas stupagreve. Han skulle utföra straff. Rättsskipningen i gamla tider handlade främst om kompensation och inte kriminalisering och straff. Ordet stupagreve byttes senare ut mot ordet bödel; ett tyskt ord som betyder fogde.

Under medeltiden rekryterades bödlarna bland de dödsdömda. Han brännmärktes och öronen skars av. Han var föraktad, men också en ämbetsman med både lön och tjänstebostad. Trots det ville inga ärbära människor ha med honom att göra. Det hände också att människor vägrade att bära fram bödelns barn till dopet. Under 1600-talet utökades antalet brott som straffades med döden. Bödeln blev ännu mer föraktad. Att döda för betalning blev en dubbel synd.

Bödeln och hans drängar skötte också latrintömning och slaktade hästar. □

Källa: Podcasten Historia, Annika Sandén.

Text: Monica Andersson

Bildkälla: Wikipedia

Forskartips

Det här har väl förmodligen hänt oss alla. Plötsligt är den familj du följer struken i husförhörslängden utan att deras nya vistelseort anges. Det finns ingen utflyttningslängd eller så saknas de i densamma och har rimligen flyttat inom socknen. I stället för att bläddra igenom en omfattande husförhörslängd kan man titta igenom en födelsebok. Om hustrun i familjen fortfarande är i barnafödande ålder kan man gå igenom till exempel fem år i födelseboken och se om familjen får ytterligare barn.

Den här principen kan också användas om familjen flyttar till en socken där inflyttningslängd saknas. Är kvinnan inte alltför gammal går det snabbare att gå igenom fem år i födelseboken än att bläddra igenom husförhörslängden □

September

höstmånad, haver 30 dagar

Dagen är 12 timmar och 40 minuter lång. Och solen löper i Vikten, och är däruti ifrån den 14 dag Septembris in till den 14 oktoberis.

Nu skall bonden sitt korn uttröska, Och fiskaren fångar sillen den färska, Svinefläsk jag gärna äta må, Desslikes fåremjolk och getemjolk också. I höstmånan är gott åderlåtande, och då skall man bruka fåremjolk och getemjolk, vilket är en besynnerlig god läkedom. Vakta dig för varmt bad. Man må dock bruka örter och frukt, det är icke skadeligt. I Vikten är gott att vandra, skära hår av, göra bröllop, att föra sig i nya kläder, att så och plantera. □

Brittsommar

Datum: 2020-10-07

Birgittadagen sades innebära varmt väder. Brittsommar kallas numera en period av soliga och klara höstdagar då värmen kommer tillbaka under hösten. Ibland kallas perioder av varmt väder under hösten för indiansommar, ett uttryck som är hämtat från engelskan. Varifrån uttrycket i sin tur kommer är omstritt.

Benämningen Brittsommar kommer av Birgittadagen den 7 oktober. Det var ursprungligen den heliga Birgittas dag, även benämnd Brittmässa, en helgdag till åminnelse av heliga Birgittas helgonförklaring den 7 oktober 1391. Dagen kallades även Brittmässdagen och ibland Brittmässmarknad. De vackra höstdagarna sades vara en följd av heliga Birgittas förböner.

Meteorologiskt sett finns inga belägg för att sommarvarma perioder regelbundet inträffar under hösten och absolut inte kring Birgittadagen. Vid några tillfällen under senare tid har det dock varit så varmt som 25 grader i början av oktober. Brittsommaren har även benämnts Brittmässesommar, ”fattigmanssommar” och ”gräflingssommar”. Den senare benämningen hänger samman med att grävlingen kom ut för att samla vinterförråd. □

Den heliga Birgitta

Den heliga Birgitta var tidigare det enda svenska helgon som har blivit kanoniserad. Birgitta Birgersdotter, som hon hette, blev känd för sina religiösa uppenbarelser (hierofanier) och som grundare av Birgittinorden. Ordens första kloster låg i Vadstena. Birgitta kanoniserades 1391 i Rom.

Eftersom Sverige blev protestantiskt i och med reformationen under 1500-talet, utslöt den svenska trosuppfattningen helgon. Detta är även en förklaring till att ytterst få helgonlegender påträffats i muntlig folklig tradition.

Fotnot: 2016 blev Elisabeth Hesselblad Sveriges andra helgon. □

Källa: Årets dagar, Nordiska Museet